

Stickspår

Författare: Toni Rhodin
216 sidor
Danskt band
ISBN: 978-91-980921-8-9

<http://www.kiraforlag.se/>

PROLOG

Det gick väl ett rykte på ön om att det skulle röra sig om någon slags humbug det hela. Att Caroli alls inte var någon äkta prins och att bröllopet i själva verket var ett simpelt spektakel. Willy kunde dock inte se något skäl att tvivla. Sättet han bar huvudet, i en stolt överlägsen vinkel tillåtande honom att se ner på även dem betydligt längre än han själv. Hur han med upphöjd vänlighet talade till de vanliga dödliga som betalt penningar för att få se honom. De svarta lockarna som inramade ett ansikte dominerat av en väl tilltagen örnäsa, ett par intensiva mörka ögon och ädelt markerade drag. Guldring i örat och inte minst den respekt med vilken han bemöttes av självaste kungen Bomba Dimitri. Allt detta tillsammans fick Willy att avfärda belackarnas skvaller som bara ett uttryck för avundsjuka. Willy själv hade fullt sjå med att hålla ekan på lagom avstånd ifrån strandkanten. Nära nog för prin-sen att kunna vada ut utan allt för stora umbäranden men långt nog ifrån för att undvika upptäckt. Det kluckade, plaskade och ploppade förfärligt tyckte han, då han med ovana årtag sökte hålla sig nära den plats som var överenskommen. Samti-digt försökte han utröna vad som egentligen var i görningen, för han hade verkligen ingen aning. Ett stort bål dånade några tiotal meter upp på stranden och dess varma sken dansade över bistra, väderbitna ansikten som samlats kring det. Några äldre kvinnor satt med i ringen och det blänkte i mynten som var inflätade i deras hår och dinglade i stora klasar kring halsar och midjor. De satt tysta och rökte i sina snuggor för nu var det i första hand männen som talade. Framför allt Bomba var det som förde ordet och att det var just ord och inga visor, var det nog ingen tvekan om. Han domderade högljutt, stående i en majestätisk pose, iklädd sin eleganta svarta rock med de stora silverknapparna. Svart borsalinohatt av sammet och höga blankputsade stövlar. Kring halsen blänkte en guldkedja som måste ha vägt minst ett par kilo och han gav orden extra tyngd vid att, i takt med sitt tal, dunka hårt i marken med en hövdingastav prydd med silverknopp. Ynglingen i båten försökte tyda vad männen så upprört diskuterade med hessa stämmor men det var rakt omöjligt för honom att förstå något som helst, för det tungomål på vilket dessa angelägenheter avhandlades var Romani, zigenarnas språk.

FÖRSTA KAPITLET

En till bristningsgränsen fullproppad kappsäck på huvudet. Under ena armen ett klarrött violinfodral samt i samma arms hand, ett par svarta stövlar. Han vadade inte längre ut än att vattnet nådde honom till strax över de byxlösa knäna. "Psst, psst." Willy fumlade med årorna och lyckades nästan tappa den ena i sin tafatta iver att manövrera ekan i bekväm position för prinsen att häva sig upp. Kappsäcken dunsade i durken tätt följd av fiol, stövlar och zigenarprins. Han väste, "Låt oss så komma väck härifrån kvickt som fanden." Willy lade an hela sin tyngd och fick i några drag båten i rörelse emot en liten ö i Borresjöns bortre ände. Sjön var inte större än att Bombas gormande bar över det svarta vattnet så att varje ord kunde urskiljas för den som förstod språket. Willy hoppade i och drog upp ekan på den steniga stranden varpå han tog emot Prinsens bagage. Han sträckte sedan ut sin arm för majestätet att stödja sig på men denne tog ingen notis därom. Till synes helt obekymrad tog han genast på sig rollen som ciceron. Efter ett vigt språng landade han en god bit upp på strandkanten varpå han genast påbörjade klättringen upp för slänten oavbrutet föredragande med ganska hög och gäll röst. "Välkommen till Lilleborg." Han gjorde ingen antydning till att själv ta hand om sina pinaler, vilka Willy då kånkade för hans räkning. "Det är resterna efter ett mäktigt slott uppfört i slutet av elvahundralet av Danmarks konung Knut den sjätte." Willys fot tappade fästet halvvägs upp för den ca 15 meter höga slutningen och han gled ohjälpligt i det hala gräset några meter, dock utan att tappa greppet om prinsens tillhörigheter. Denne fortsatte oförtröttligt. "Det fick stå i knappt åttio år förrän det stormades och ödelades av en lömsk ärkebiskop Jakob Erlandsen på Hammershus samt trupper ledda av hans allierade, furst Jaromar av Rügen." Då Willy till sist lyckats kämpa sig helskinnad upp med alla bördor stod prinsen redan på plan mark mellan de raserade murarna efter vad som syntes ha varit en stor sal. Han gjorde en vid gest som inbegrep hela ön och tillfogade med dramatiskt darr på rösten. "Tro det eller ej men gräset på denna lilla fridfulla ö har en gång drypt av blodet från över tre hundra tappre män." Willy rös vid tanken och hoppades innerligt att mer blod inte skulle flyta på Lilleborg om zigenarna fick nys om deras gömställe. "Ibland frågar man sig vilken tapperhet man själv skulle funnit i sitt hjärta i en slik situation?" Den intensiva blicken svepte över ön som såg han för sitt inre värjor blixtra och hörde dödsvrålen och det öronbedövande slamret från den hemska striden. "Ers höghet hade väl då inte varit i stridens centrum, utan i så fall suttit till häst med generalerna uppe vid skogsbrynet." försökte Willy, för att få det obehagliga samtalsämnet till punkt. "Nånå." Prinsen avbröts i sina tankar och vände sig direkt mot Willy. "Nu tycker jag Willy, att vi två gott kan lägga bort titlarna med varandra och du kallar mig Max, för det är det namn som min goda mor har givit mig och det duger gott." Han lade faderligt armarna på Willys axlar och tillfogade vänligt. "Och att du Willy hade fört dig väl i batalj, därom råder inget tvivel efter den rådighet och det stora mod du visat i natt." Han avslutade med en käckt uppmuntrande klapp på axeln och befriade sedan Willy från kappsäck, fiol och stövlar.

En grå hästfilt fiskade han ur kappsäcken och den bredde han ut intill muren där gräset var som tjockast, till nattläger. Därefter drog han på sina strumpor och stövlar. "Det blir kallt i natt och ingen eld kan vi göra upp." Det var faktiskt lite rått i nattluften och mörkt, fastän det var i sommarens ljusaste tid. Bomba Dimitris sällskap hade varit på Bornholm några veckor nu och uppträtt med folkloristisk sång, musik och dans. Männen förtennade kopparkärl och bytte hästar, kvinnorna spådde och prinsen förbluffade den allerstädes månghövdade publiken endast med sina händer, med vilka han kunde mana fram de mest häpnadsväckande skuggbilder och trolla med kort så att publiken kom att tänka på djävulens bländverk. Ett rent ekvilibristiskt fiolspel, men kanske ändå framför allt, en utstrålning som fick

fruntimmerna att formligen kippa efter andan. Max hade slagit sig ner på sin halva av hästfilten och halat upp en rökpipa som han stoppat och nu andaktsfullt tände med långa drag så att det slog gnistor ur den torra tobaken. Willy beslutade sig på stört för att införskaffa ett slikt don och ta upp vanan. Han hade redan tidigare vid några tillfällen rökt en och annan illa rullad stinkador, men det här såg riktigt trevligt ut och doftade tillika gott. "Vad är det egentligen som har hänt?" Willy var verkligen inte den som lade näsan i blöt i andras angelägenheter, men han tyckte sig ha förtjänat en förklaring. "Nååå, du syftar på det här lilla dramat." Max skrockade lätt och åstadkom ett par vita rökpuffar som sakta svävade ut i natten. "Bomba har fått i sitt huvud att jag ska gifta mig med en av hans döttrar..." Willy behövde en sekund att smälta det. Han hade ju själv närvarat vid bröllopsceremonin för knappt en vecka sedan. Hur skulle han förresten kunna glömma den. Prästen Dutza, iklädd en gammal hög hatt och stor krage av vitt kräppapper om halsen, hade doppat en visp i vatten och stänkt ner både brudpar och omkringstående publik så att de tjutit av förtjusning. "...och bli zigenare på riktigt, men se det ingår inte i mina planer. Jag är ute för att uppleva äventyr och alls inte för att binda upp mig vid några permanenta åtaganden." Willy betraktade hans mörka lockar och undrade vad han då var, om inte äkta zigenare.

"Caroli, Caroli." Hans försvinnande hade upptäckts och hessa rop studsade mellan furorna. "Caroli, haidi parpalé." Willy kikade över muren för att få en glimt av vad som pågick men det var alldeles bäcksvart därute. Endast kring brasan kunde man skymta konturerna av upprörda figurer, irrande hit och dit. "Caroli, haidi parpalé." Nu kom rösterna från alla möjliga håll och även ett par av lägrets hundar hade lockats med i den allmänna upphetsningen. Deras skall ekade längre in i skogen. Endast själva föremålet för sökandet tycktes helt oberörd. Han drog liv i den döende pipan vilket resulterade i ett par rejäla rökmoln som vek av över muren för att sakta försvinna ut emot sjön. "Caroli!" Willy flämtade till och satte sig kapprak, på helspänn. Rösten kom nu helt oväntat från andra änden av deras lilla ö, på bara några få meters avstånd tycktes det. Hade de tagit sig ut på ön nu? "Caroli." Som om vederbörande visste säkert att de tryckte i Lilleborgs ruin, sänktes den skrovliga stämman till ett nästan ondskefullt väsande. "Te armantut." Till och med Max upphörde att suga på sin pipa och spetsade öronen. "Vad är det han säger?" Att det var zigenarkungen själv som ilsket spottade och fräste, där om rådde inget tvivel. Max svarade inte på en bra stund. "Vad säger han?" upprepade Willy. "Te armantut, kom tillbaka, ingenting annat. Han säger, kom tillbaka."

I ytterligare en knapp timme hördes ropen och sedan sänkte sig tystnaden över nejden. Max hade inget sagt på en stund och Willy förutsatte att han somnat mitt i hela dramatiken. Själv låg han ännu på helspänn beredd på vilka obehagliga överraskningar som helst. En uv hoade sorgset någonstans där ute i det kompakta mörkret och en and lyfte från sjön med några panikslagna skrin och en serie plaskanden. Willy hoppades att den klarat sig från räven eller om det var en gädda som varit ute efter den. Han drog den flik av hästfilten som stod till hans förfogande om ryggen och huttrade lite i den svala natten då han blev varse ett prasslande ljud. Något rörde sig i den gamla slottssalen. "Vad är det?" Det var definitivt så att något eller någon strök omkring ibland de gamla valven och murarna, råttor? "Det är bara kaniner, ön vimlar av dem." Max mumlade ur mungipan utan att röra en fena. Willy låg en stund och hoppades att det var så och började just försjunka i sömn då Max åter tog till orda utan en rörelse under sin flik av det grå hästtacket. "Är du hungrig?" Willy visste inte hur han skulle tolka den frågan? Var det så att Max i ett språng kunde fånga en kanin med bara händerna? Han såg för sitt inre öga hur

den inom femton minuter knaperstektes över öppen eld, uppträdd på en pinne. Av denne märklige figur kunde man förvänta sig i stort sett vad som helst. Egentligen var han mer sömnig än hungrig men frestelsen att få se en äkta trapper i aktion var överväldigande. "Ja, lite grann faktiskt." Det var tyst en god stund och det föreföll som om vildmarkens son hade somnat då han åter bröt tystnaden. "Sov då nu så ska jag bjuda på en riktig dejlig frukost på sommarhotellet i Nexö i morgon tidigt."

Solen stod redan högt på himlen då han vaknade. Han var ensam på den grå filten och ingen Max stod att finna. Han reste sig upp och kikade över muren, och nere vid brynet satt han på huk och blaskade sig i ansiktet. Willy lyfte blicken mot zigenarlägret som nu tycktes sova tungt. Nattens rytande jättebål hade decimerats till en askhög ur vilken en fin vit rökpelare steg emot himlen. Två zigenarvagnar med stora hjul baktill och små fram, omgivna av en klunga höga toppiga tält. Ett tiotal hästar, tjudrade här och var och allt andades frid och ro. Plötsligt såg han Max skicka iväg ekan rätt ut i sjön. "Men hoppsan då hur ska vi nu komma härifrån?" Max vände sig upp emot honom och log. "Nå god morgon Willy." Han klättrade vigt upp för slänten och fortsatte. "Nåja det ska inte bli något större problem kan jag väl tycka." Han pekade på en tio meter lång stenbro som anslöt ön med fasta land. "Där skulle jag tro att vi kan ta oss torrskodda över." Den hade inte Willy sett i natten och nu förfasade han sig över att Bomba ändå förmodligen varit på ön och väst och spottat etter efter dem. "Nej nej alls icke. Här har vi varit helt trygga i natt." Max verkade så absolut säker på sin sak. "Nu bryter vi upp och ger oss av. Vi får göra en lov runt lägret så att vi inte väcker hundarna." Tio minuter senare var de på gott avstånd från Bomba Dimitris sjusovande konstnärssällskap och kunde njuta av promenaden genom den ljusgröna bokskogen. Willy gick ändå och grunnade på hur Max kunde veta att inga zigenare hade varit på ön och han dristade sig att fråga. "Nå, jag hade berättat mycket målande om det blodiga slaget år 1270. Kanhända har jag också i förbifarten, råkat nämna för dem att borgen fullkomligt vimlar av osaliga andar som vaktar ön mot varje inkräktare." Willy måste le åt hur Max tänkt på precis allt då han planerat sin flykt. "Tur att inte kaniner är rädda för spöken för dem vimlade det minsann också av." Max tittade lite misstroget på honom. "Kaniner?" Han ruskade på huvudet. "Jag har varit på den där ön hundra gånger men någon kanin har jag då aldrig sett."

Willy kände sig obekvämt där han i sina nedgångna kängor och blankslitna, lappade byxor lufsade efter Max uppför trapporna. De frukosterande herrarna bar överlag ljusst, fräscht och halmhatt, damerna luftiga bomullskjolar, vita blusar och små parasoll. Väldigt changdobelt, utsökt elegant. Många par blickar följde dem då vaktmästaren bjöd dem ett avsides bord i inre delen av restaurangen. Detta oförskämda tilltag låtsades Max över huvud taget inte om. De slog sig i stället ned vid ett större bord mitt för ingången där han hade god översyn, eller kanske ännu viktigare, utgjorde maximalt blickfång för sommargästerna. "Vaktmästaren!" En kraftig snärt med de långa smala fingrarna påkallade genast servitörens odelade uppmärksamhet. Och alla andras med för den delen. "Jag och min kamrat här, har i natt upplevt milt sagt vådliga strapatser." Han talade med gäll men kärnfull stämning. "Med påtaglig risk för liv och lem." Samtligas uppmärksamhet var nu fästa vid hans varje ord. "Som vaktmästaren kanske anar, även då han förmodligen själv inte har sådana erfarenheter..." Han gjorde en längre konstpaus och lät falkögonen svepa över auditoriet. Herrarna flackade lite förläget med blickarna. Damerna väntade med blotsande röda kinder på fortsättningen. "...så väcker den sortens umbäranden en aptit som tarvar en synnerligen omsorgsfullt komponerad portion morgonmat." Tystnad i lokalen, ingen ville väl missa vad för meny som lämpar sig efter så farofyllda tilldragelser. "Vill köksmästaren tror ni, ha vänligheten för vår räkning steka upp en

liten bit fläsk och potatis. Tillika tre ägg vardera, stekta på endast en sida, några skivor grovt bröd med smör och ost, samt en stor kanna starkt kaffe." Spänningen släppte nu något och ett lågmält sorl tog åter vid. Lyfta halmhattar och vänliga leenden sökte Max blick och han hälsade nådigt tillbaka. De kände honom redan. Ja de flesta hade väl rent av närvarat som gäster vid hans bröllop i Rönne. Eller kanske det i Hassle, Allike eller Åkrikeby. Willy slappnade av något då han kände vänligheten som strömmade emot deras bord. Han upplevde ett uns av den respekt Max åtnjöt, smita av sig på honom själv. "Frågar Bombas folk efter mig här, kan jag bara säga att jag kallats hit för att spela." Han blinkade konspiratoriskt och klappade sin trogna fiollåda som aldrig lämnade hans sida.

Maten saltades och pepprades i rikliga doser med de mest sagolika episoder från Max liv. Endast några och tjugo år gammal hade han upplevt enastående äventyr få hundraåringar kunnat skryta med. Trolleriprofessor Max Alexander var hans far och modern var indiansk sandmålarinna lyssnande till det exotiskt klingande namnet Theresia Rombello. Sina första barnskor hade han trampat i Londons glittrande teaterdistrikt. Eskapaderna som utgjorde hans levnadslopp fick Willy att fullständigt tappa hakan. Det var pantomimer hos cirkuskungen Renz i Köpenhamn och Rysslandsturné med Sidonie Roman, ja självaste tsar Alexander III virvlade förbi i någon episod. Han befann sig med Madigans i Sverige då Elvira lämnade cirkusen i Sundsvall för att möta sitt tragiska öde tillsammans med Löjtnant Sparre. Under detta pärlband av häpnadsväckande anekdoter, fingrade han nervöst med koppar och fat, saltkar och kannor. Då han slutligen kommit till dags datum, stod allt porslin i raka led på den vita duken och alla brödsmulor var samlade i en perfekt fyrkantig hög framför honom. "Men nog om mig. Berätta lite om dig själv." I ett enda svep med handen åkte smulhögen ut över golvet.

Willy blev alldeles tom i huvudet. Vad hade väl han upplevt som skulle kunna mäta sig med allt det fantastiska. Efter en del harklande och stammande fick han dock kläckt ur sig att hans familj varit resande så länge någon kunde minnas. "Jo men det visste jag." Sade Max triumferande. "Du tror väl inte att jag skulle städslat vilken bondtjyv som helst till ett så här vanskligt företag." Stärkt av hur nöjd Max blev, fick han lite bättre fart på munlädret. Han beskrev hur de och några andra vandrande musiker och akrobatfamiljer brukade slå sig samman i en vinterbosättning i en skogsglänta i norra Danmark. Max tycktes åhöra allt detta med största intresse, så snart rann det på om pappa Johann som var så duktig hovslagare och en riktig hejare på dragspel. Småbröderna Gutte och Hardy som gjorde hand-i-handbalans. Om mamma som kunde tillverka de borstar och vispar som Willy nu, vid sidan om lite annan småhandel, hade till försäljning på Bornholm. Underbara Rosmari och Rosali, hela lägreets glädje med sina kastanjebruna lockar som... En stor gul diligens dragen av två kraftiga fuxar, stannade till strax utanför den glasade verandan och fångade omedelbart Max intresse. "Säg vaktmästaren." Han snärtade åter med fingrarna så att det lät som ett pistolskott. "Tåget till Rönne, är det tolv det avgår?" Efter en jakande nick, ursäktade han sig och for med tre raska språng ut för att språka med kusken. Sorlet i salen avstannade en smula och huvuden vreds av intresse för hans förehavanden. Snart var han tillbaks och slog sig åter ned. Han lade fem kronor på bordet som betalning för frukosten. "Jag åker med postdiligensen till Rönne och tar därifrån båten till Köpenhamn." De satt båda tysta en stund. "Tror att det är dags för mig att åka och besöka mina föräldrar." Willy nickade. "De är på turné i Holland för tillfället." Det kändes vemodigt att skiljas för att kanske aldrig ses igen men sådan är den resandes lott. "Min vän, jag vill tacka dig för din hjälp." Han reste sig och räckte honom sin hand. "Jag hoppas att en gång kunna återgälda den." Willy kände att han överlämnade några sedlar. Max samlade ihop sin kappsäck och fiollåda, nickade kort och vände sig för att gå. "Vänta Max." Han stannade i dörren. "Säg

mig, Elvira Madigan, var hon verkligen så där vacker som de säger?” Lokalen tystnade åter. Alla kände historien om den svenska cirkusprinsessan. Publiken törstade efter svaret. Max sög tacksamt ett slag på den karamellen. ”Nåååja...” bagatelliserade han världsvant. ”Med belysning på kvällen i cirkusen i flotta kostymer och make up så ser man ju fin och elegant ut.” Han pausade med perfekt känsla för situationens dramaturgi. Frukostgästerna höll andan. ”Meeen, om förmiddagarna på pröverna i manegen, i prövekostym när man är osminkad och okammad så... är det ju en annan sak.” Med en lätt bugning som väntade han sig en sortiapplåd snodde han runt, svepte ut genom solterassen och sekunden efter såg Willy honom vigt häva sig upp på kuskbocken. Kusken tecknade arabesker i luften över fuxarna med sin långa piska och iväg for de nedåt kastanjeallén så att dammet yrde. Willy satt kvar en liten stund. Han tänkte då inte låta några kaffedroppar gå till spillo. I hans hand låg fyra tiokronorssedlar. Han skulle ta tolvtaget till Rønne där hans varor väntade på honom. Men på väg till stationen ämnade han först införskaffa rökpipa, tobak och en ask tändstickor.